

Evaluation of Turkish insurance sector in terms of competition *Türk sigorta sektörünün rekabet açısından değerlendirilmesi*

Özlem Yalaz*, S.B.M.Y.O, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 07070, Türkiye.

Sedat Arslan, İktisat, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 07070, Türkiye.

Suggested Citation:

Yalaz, H. Ö., & Arslan, S. (2015). Evaluation of Turkish insurance sector in terms of competition, *International Journal of Innovative Research in Education*. <http://sproc.org/ojs/index.php/IJIRE>, 2(1),16-23

Gönderim 08 Ocak 2015; Düzeltme 10 Şubat 2015; Kabul edilen 11 Mart 2015.

Seçim ve hakem süreci sorumlusu Doç. Dr. Zehra Ozcinar, Atatürk Öğretmen Akademisi, Kıbrıs

©2015 SciencePark Research, Organization & Counseling. All rights reserved.

Abstract

The insurance sector is drawing a rapidly rising graph in all over the world in recent years. Especially in developed economies, the additional value of the insurance system in micro and macro economics can not be ignored. Fundraising capacity, creating safety and stability effects for all economic activities, contributing to the development of international trade are some of the benefits that the sector brings to the economy.

Reaching severe levels of The size of the funds created by the insurance sector, resulting in increasing and deepening the competition in the sector and as a result of this, causing to emerge of restrictive or obstructive behaviours. It is known as the Turkish insurance sector is within the scope of the law on the protection of Competition Act No. 4054. It is understood when the lawsuits being proceeded within the framework of this law are examined that, a large number of cases opened on suspicion of contravention of competition, in the mean-time, the cases opened for mergers and acquisitions also can be seen.

In this study we aim that lighting the way for all studies which will be taken an active role for making the Turkish insurance sector as effective as other advanced economies ones, at the same time for all studies which will be carried out for the removal of actions and behavior that are restrictive for competition.

Keywords: Turkish insurance sector, competition, competition law

Özet

Sigorta sektörü, son yıllarda tüm dünyada hızla yükselen bir grafik çizmektedir. Özellikle gelişmiş ekonomilerde sigorta sisteminin ekonomiye mikro ve makro anlamda katmış olduğu değer, göz ardı

* ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: H. Özlem, YALAZ, S.B.M.Y.O, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 07070, Türkiye.
E-mail adres: ozlemsecim@gmail.com / Tel.: +90 242 345 13 30

edilemez seviyelere ulaşmış durumdadır. Fon yaratma gücü, tüm ekonomik faaliyetler için emniyet ve istikrar yaratma etkisi, uluslararası ticaretin gelişmesinde sağladığı katkı sektörün ekonomiye kazandırdığı faydalardan birkaçıdır.

Sigorta sektörünün yarattığı fon büyüklüğünün ciddi seviyelere ulaşması sektör içinde rekabetin artmasına, derinleşmesine ve bunun bir sonucu olarak da rekabeti kısıtlayıcı veya engelleyici davranış biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Türk sigorta sektörünün 4054 sayılı Rekabeti Koruma Hakkında Kanun kapsamında olduğu bilinmektedir. Bu kanun çerçevesinde açılan davalar incelendiğinde çok sayıda rekabet ihlali şüphesiyle dava açıldığını bununla birlikte, birleşme ve devralma kapsamında da davaların görüldüğü anlaşılmaktadır

Bu çalışmada Türk sigorta sektörünün diğer gelişmiş ekonomilerde olduğu gibi etkin bir rol almasını sağlayacak, aynı zamanda rekabeti kısıtlayıcı uyumlu eylem ve davranışlardan arındırmaya yönelik yürütülecek tüm çalışmalar için bir ışık tutmayı hedeflemektediriz.

Keywords: Türk sigorta sektörü, rekabet, rekabet hukuku

1. Giriş

Sigorta sektörü özellikle son yıllarda finans sektörünün önemli bir parçası haline gelmiştir. Gerek fon yaratma gücü gerek biriken fonların piyasa aktörleri tarafından kullanılması ve bu fonların, ekonomik organizasyonların güven ve istikrar ortamında devam etmesine sağladığı katkı göz ardı edilemez boyutlara ulaşmıştır. Ortaya çıkan bu ekonomik gücün piyasa aktörleri arasında paylaşılmak istenmesi bazı rekabet ihlallerinide beraberinde getirmektedir. Piyasa işleyişine uygun olarak evrilmiş rekabeti kısıtlayıcı davranış türlerinin tespit edilmesi ve rekabetin etkin bir şekilde yeniden sağlanması, sigorta sektörünün gelişimi açısından oldukça önemlidir.

Etkin rekabet ortamının sigorta sektörünün gelişimine sağladığı pozitif katkı tüketicilerin piyasa içerisinde gerçekleşen fiyatlardan yararlanmasında anlamına da gelmektedir. Piyasa içerisinde gerçekleşen fiyatın tüketiciye yansması belirli ölçüde tüketici refahını olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Bu noktada rekabet hukuku, tüketici faydasını sağlamak üzere düzenlenmiş olmak durumundadır. Rekabeti kısıtlayıcı uyumlu eylem ve davranışların analiz edilerek gerekli düzenlemelerin yapılması önemli bir gerekliliktir.

2. Yöntem

Bu çalışmada mevcut rekabet hukuku kapsamında sigorta sektörü incelenerek, etkin rekabet ortamını daraltan her türlü davranış tespit edilerek mevcut durum açıkça ifade edilmiştir. Rekabet Kurumu verileri ve sigorta sektörünü ilgilendiren davalar türlerine göre ayrılarak ana başlıklar altında toplanmış ve rekabeti kısıtlayan uyumlu eylem ve davranışlar ekseninde analiz edilmiştir.

3. Sigortanın Tanımı

Sigorta kavramı ile ilgili yerli ve yabancı birçok kaynakta benzer tanımlamalar yer almaktadır. Türkiye Sigorta Birliği'nin yapmış olduğu tanıma göre sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı, bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya buldukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nispeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşmaktadırlar (www.tsb.org.tr).

Sigorta, önceden belirlenmiş risklerin aniden ortaya çıkması ile oluşan maddi kaybın tazmin edilmesini sağlayan bir sistemdir. Burada bahsi geçen risk kavramı sigortalanabilir bir menfaati ilgilendiren, sigorta ettiren ile sigorta şirketi arasında yapılan sigorta sözleşmesinde tarif edilen muhtemel tehlikeler olarak adlandırılabilir. Bu tehlikelerin sigortalanabilir bir risk sayılabilmesi için matematiksel, istatistiki hesaplamalar ile tespit edilebilmesi gerekmektedir. Gerçekleşme olasılığının bulunduğu, gerçekleştiğinde hasarın karşılanabilir büyüklükte olacağı, sigorta bedelinin açık olarak ifade edilebildiği riskler, sigortalanabilir riskler olarak değerlendirilmektedir.

Bir riskin sigorta ile güvence altına alınması hem sigorta şirketi hem de sigorta ettiren açısından bir fayda sağlamalıdır. Sigorta ettiren devrettiği riski için sigorta şirketine prim (ücret) ödemektedir. Sigorta şirketi ise sigorta ettirenden belirli bir prim karşılığı riski devir almaktadır. Taraflar arasında poliçe olarak ifade edilen akdin düzenlenmesiyle mutabık kalınan değer ve riskler için güvence sağlanması yasal bir zemine taşınmaktadır.

4. Sigorta Branşları

Sigorta sistemini, temel farklılıkları itibariyle özel sigortalar ve sosyal sigortalar şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Sosyal sigortalar, kanun koyucu tarafından zorunlu olarak uygulanan ve çalışanların ekonomik faaliyetlerini kısıtlayıcı ya da engelleyici nitelikte olan tüm riskleri teminat altına alan sigorta sistemidir. Özel sigortalar ise bu ayrımı gözetmeksizin sigortalanabilir bir değere sahip olan ve maddi telafisi mümkün olabilen tüm riskleri teminat altına almaktadır. Özel sigortalar en genel kullanımı ile hayat ve hayat dışı sigortalar olmak üzere iki farklı branşa ayrılmaktadır. Hayat branşı içerisinde; hayat, emeklilik, hastalık, sağlık, fonların yönetimi v.s gibi sigortalar yer alırken hayat dışı branşta; kaza, yangın, nakliyat, sorumluluk, kredi v.s sigortalar yer almaktadır (www.tsb.org.tr).

5. Sigorta Sisteminin İşleyişi

Sigorta sisteminde yer alan temel aktörler; sigorta ettiren, sigorta şirketi, aracı kuruluşlar (acente), reasürans şirketleri ve son yıllarda oldukça öne çıkan bankalardır. Bu aktörler arasında bulunan ilişki; Sigorta şirketi - sigorta ettiren, sigorta şirketi- sigorta aracısı (acente-broker) ve sigorta şirketi-reasürans şirketi şeklindedir.

Sigorta şirketi ve sigorta ettiren arasında anlaşma halinde bir sözleşme (poliçe) düzenlenmektedir. Bu poliçede sigortalanan değere ait başlangıç ve bitiş tarihi, teminat bedeli, sigortanın konusu, risk karşılığında ödenen prim v.s gibi bilgiler yer alır. Böylece riskin gerçekleşme durumunda bu poliçeye şartlarına bağlı olarak oluşan maddi kayıp sigorta şirketi tarafından tazmin edilir.

Sigorta şirketi ve sigorta aracısı, yani acente (banka şubeleri de acente konumundadır) ve broker arasında ki anlaşmada halinde "Sigorta Aracılığı Sözleşmesi" düzenlenmektedir. Bu sözleşme ile tarafların yetkileri, sorumlulukları, iş kabul şartları ve uyuşmazlık halinde uygulanacak müeyyideler belirlenir.

Sigorta şirketi ve reasürans şirketi arasındaki ilişki ise sigorta şirketlerinin belirli bir dönemde teminat altına aldıkları riskleri reasürans şirketleriyle "Reasürans Anlaşması" na bağlı olarak paylaşmasıyla ortaya çıkar. Sigorta şirketi üzerinde bulunan risklerin bir kısmını reasüröre devrederek ve dolayısıyla aynı oranda primi devrederek tekrardan riskin dağılımını sağlamış olmaktadır.

Sigorta sisteminin kısaca ifade edilen bu işleyiş modeli tamamen hukuk kuralları çerçevesinde gerçekleşmektedir. Türk Ticaret Kanunu, Borçlar Hukuku, Medeni Hukuk, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun gibi hukuk alanları ile entegre çalışmaktadır.

6. Sigortacılığın Türkiye Ekonomisindeki Yeri

2013 yıl sonu itibari ile sigorta sektöründe 60 sigorta ve emeklilik şirketi ve 1 reasürans şirketi olmak üzere toplam 62 şirket faaliyette bulunmaktadır (Tablo 1). Sermaye yapısı bakımından incelendiğinde yabancı sermayesi doğrudan veya dolaylı %50 den fazla olan 40 şirket bulunmaktadır. 21 şirket ise yerli sermaye olarak nitelendirilebilir. Bu şirketlerden 36'sı hayat dışı branşta, 6'sı hayat branşında, 18 hayat/emeklilik ve 1 şirkette reasürans olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Toplam sermayenin %71.3 yabancılara aitken, toplam primin %67'si yabancılar tarafından üretilmiştir (Sigortacılık Sektörü Piyasa Analiz Raporu 2013).

Tablo 1: Sigortacılık Sektöründe Yer Alan Şirket Sayısı

	31.12.2012	31.12.2013
Hayat Dışı	35	36
Hayat	6	6
Hayat/Emeklilik	17	18
Reasürans	1	1
TOPLAM	59	61

Sigorta şirketlerinin 2013 yılı sonu itibari ile bir önceki yıla oranla toplam brüt prim üretimleri %22,18 oranında artış göstermiştir. Şirketlerin mali yapıları incelendiğinde, toplam öz sermaye miktarı 2010 yılında bir miktar gerilemiş olsa da, 2013 yılı dahil artan bir trend görülmektedir. 2012 yılına oranla 2013 yılında öz kaynaklar toplamda %24,66, sabit değerleri % 3 oranında artış göstermiş ve toplam kar 1.2 milyar TL olarak hesaplanmıştır. Sigorta dalları itibarıyla direkt primlerin dağılımı incelendiğinde, toplam primler içinde kara araçları branşının %20,75, kara araçları sorumluluk branşının %22,23, yangın ve doğal afetler branşının %13,72, hastalık/sağlık branşının %10,21, genel zararlar branşının %9,03, genel sorumluluk branşının %2,10, kredi branşının % 0,44, diğer branşların %7,51 paya sahip olduğu görülmektedir (Sigortacılık Sektörü Piyasa Analiz Raporu 2013).

Hazine Müsteşarlığı verilerine göre 2013 yılı sonu itibari ile toplam prim üretiminin % 32.3'ünü 3 şirket üretmektedir ve öz kaynak toplamında ilk 3 şirket toplam öz kaynağın 23.7'sine sahiptir. Kar sıralamasına bakıldığında ilk yine ilk 3 şirketin toplam karın %29.1'ni elde ettiği görülmektedir. Prim üretimleri açısından incelendiğinde hayat dışı branşın prim üretiminde, ilk 5 şirketin toplam primin %51.56'sını ürettiğini, ilk 10 şirketin ise %73,96'sını ürettiği görülmektedir. Hayat branşı prim üretiminde ise ilk 5 şirketin toplam prim üretiminin %61,41'ini elinde tuttuğu, ilk 10 şirketin iste toplam üretimin %94,89'unu ürettiği görülmektedir.

Piyasa konsantrasyonu açısından değerlendirildiğinde hayat / hayat dışı branş prim üretiminde bir yoğunlaşmanın olduğu görülmektedir. Hayat dışı branşta ilk 10 şirket toplam üretimin yaklaşık 3/4 nü, hayat branşında ise neredeyse tamamını elinde tutmaktadır (Sigortacılık Sektörü Piyasa Analiz Raporu 2013). Sigorta sektöründe ki bu yoğunlaşmanın tüketici lehine rekabetçi uygulamaları sınırlaması beklenen bir sonuçtur.

Sigorta sektörü son yıllarda oldukça hızlı büyüyen bir grafik çizmektedir. Kişi başına ödenen prim 2012 yılına oranla 2013'de %20,43'lük bir artış göstererek, GSYİH içindeki payı ise %1,55 ulaşmıştır. Avrupa'da kişi başına sigorta harcaması 1.833 dolar iken ülkemizde 166 dolar civarındadır (Tablo 2). Aradaki uçurumun kaynağı Avrupa'da kişi başına GSMH'nin ülkemize oranla 2.5 kat fazla olması şeklinde yorumlanabilir. Bu farkı sigorta harcamasında ortaya çıkan uçurumla karşılaştığımızda henüz ülkemizde sigorta bilincinin tam anlamıyla yerleşmediği ve sektörün birçok konuda gelişmeye açık, büyüyen ve gelecekte oldukça karlı bir sektör olabileceği sonucuna varabiliriz.

Tablo 2: Dünya, Avrupa ve Türkiye’de Nüfus, GSMH ve Sigorta Harcaması

	Nüfus	Kişi Başına GSMH (\$)	Kişi Başına Sigorta Harcaması (\$)	Sigorta Penetrasyonu (Prim Hacminin GSMH’daki Payı)
Dünya	7 Milyar	10.376	652	6,3
Avrupa	814 Milyon	26.867	1.833	7,6
Türkiye	75 Milyon	10.947	166	1,5

7. Sigorta Sektöründe Rekabet Hukuku

Sigortacılık sektörü 13.12.1994 tarih, 22140 sayılı 4054’ nolu kanuna tabidir. Bu kanunun amacı ve kapsamı kısaca; “Mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, kısıtlayıcı veya bozucu anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hakim olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmaları ve rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralma niteliğindeki her türlü hukuki işlem ve davranışlar, rekabetin korunmasına yönelik tedbir, tespit, düzenleme ve denetlemeye ilişkin işlemler bu Kanun kapsamına girer” şeklindedir. Bu kapsamda kanunda tarif edilen şartlar yerine gelmeksizin yasaklanan faaliyetler açıkça ilgili kanun maddesinde yer almaktadır;

- Rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar (4. Madde a, b, c, d, e, f bendlerinde tarif edilmektedir),
- Muafiyet (5. Madde a, b, c, d bentleri),
- Hakim durumun kötüye kullanılması (6. Madde a, b, c, d, e bentleri),
- Birleşme ve devralma (7. Madde).

Bahsi geçen durumların ortaya çıkması halinde, Rekabet Kurumu kanunla kendisine verilen yetkiler çerçevesinde gerekli cezai müeyyideleri ilgili teşebbüslere uygulayabilmektedir (iptaller, idari para cezası v.s).

Ayrıca sigorta sektörünün Avrupa birliği ile uyumu aşamasında Solvency I kararları sigorta şirketlerinin öz sermayelerinin artırılması ve ciroları ile uyumlu hale getirilmesini hedeflemiş, Solvency II ise sigorta şirketlerinin teknik karşılıkları ve muallak hasar karşılıkları tespit ve düzenlenmesini hedeflemektedir. Böylelikle sektör içi standardın yükseltilerek rekabetten izole iyileştirme sağlanmaya çalışılmıştır.

8. Sigorta Sektöründe Rekabet İhlalleri

4054 sayılı RKHK çerçevesinde sigorta sektöründe birçok dava görülmüştür. Rekabet Kurulunun internet sayfasından (www.rekabet.gov.tr) erişilen ve sigortacılık sektörünü ilgilendiren tüm davalar incelendiğinde rekabet ihlali kapsamında 63 davaya ulaşılmaktadır; 4 davanın gerekçelerinin haklı olduğuna ve kabulüne, soruşturma açılmasına ve yapılan araştırmalar neticesinde ise çeşitli oranlarda idari para cezası uygulanmasına karar verilmiş, 59 davanın gerekçelerinin yapılan araştırmalar sonucunda haksız olduğuna, şikayetlerin reddine ve soruşturma açılmamasına karar verilmiştir.

Bu kapsamda görülen 63 dava şikayet nedenine göre incelendiğinde birkaç ana başlık altında toplamak mümkün olmaktadır.

8.1 Birleşme ve Devralma

Bu kapsamda 35 dava görülmüştür; 34 dava sonucunda 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesinde belirtilen nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece ilgili pazarda rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına kanaat getirilmiş olup işleme izin verilmiş, 1 davanın sonucunda ise 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı «Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ» kapsamında olmadığına kanaat getirilmiş olup devralma işlemine izin verilmemiştir (Sigortacılık Sektörüne İlişkin Gerekçeli Kararlar 2015).

4054 sayılı kanun kapsamında rekabet kurulundan izin alınmasını gerektiren devralma ve birleşmeler son olarak 2010 / 4 sayılı tebliğde tarif edilmiştir. Bu tebliğe göre;

- İşlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının 100.000.000 TL'yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı 30.000.000 TL'yi aşması,
- İşlem taraflarından birinin dünya cirosunun 500.000.000 TL'yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun 5.000.000 TL'yi aşması halinde söz konusu işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için kuruldan izin alınması zorunludur.

Belirtilen ciro eşiğinin altında gerçekleşen devralma ve birleşmeler için kurul iznine gerek duyulmamaktadır. Sigorta sektöründe görülen devralma ve birleşme davalarına kaynaklık eden en büyük sorun ciro eşiği uygulamasıdır. Bu anlamda rekabeti kısıtlayıcı ve engelleyici bir davranış şeklinin ortaya çıkması olası değildir.

8.2 Menfi Tespit veya Muafiyet Belgesi

Menfi tespit belgesi ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin başvurusu üzerine kurul elinde bulunan bilgiler çerçevesinde bir anlaşmanın, kararın, eylemin veya birleşme ve devralmanın 4054 sayılı kanunun 4, 6 ve 7'nci (rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar, hakim durumun kötüye kullanılması, birleşme veya devralma) maddelerine aykırı olmadığını gösteren bir menfi tespit belgesi verebilir.

Muafiyet belgesi talebinde kurul, aşağıda belirtilen şartların tamamının varlığı halinde teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4. madde (rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar) hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verebilir.

- Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
- Tüketicinin bundan yarar sağlaması
- İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
- Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması,

Bu kapsamda ise 18 dava görülmüştür; 15 dava sonucunda 7 'sine menfi tespit belgesi, 8'ine muafiyet hakkının verilmesine ve 3 davanın ise reddine karar verilmiştir (Rekabet Kurulu, Sigortacılık Sektörüne İlişkin Gerekçeli Kararlar 2015).

8.3 Bağlama

Bir mal veya hizmetin tüketiminin başka bir mal veya hizmetin tüketimine bağlanması, şart olarak öne sürülmesi şeklinde tarif edilmektedir. Rekabet Kurumu “Bağlama”nın varlığını aşağıdaki şartların ortaya çıkması ile tespit etmektedir;

- İki ayrı ürünün varlığı
- Bağlama uygulayan teşebbüsün bu ürünlerin en az birinde (bağlayan üründe) hakim durumda bulunması pazar gücüne sahip olması
- Bir ürünün satışının diğer bir ürünün de alımına bağlı olması
- Tüketicinin bu uygulamadan zarar görmesi
- Uygulamanın yarattığı etkinliğin ortaya çıkan tüketici zararından fazla olmaması

Bankacılık işlemleri sırasında müşterilerin anlaşmalı sigorta şirketlerine sigorta yaptırılması yönündeki zorlama olarak değerlendirilebilecek uygulamalar karşımıza en fazla çıkan şikayet nedenidir. Açılan 63 davadan 23’ünün bankacılık uygulamalarına yönelik olduğu görülmüştür. Otomotiv satış kanalında yer alan şirketler, Zorunlu Kara Araçları Sorumluluk Sigortası’nı anlaşmalı olduğu sigorta şirketi tarafından yapılmasına yönelik uygulamaları şeklinde görülürken, elektrik dağıtım A.Ş abonelik işlemleri yapılan bürolarda Zorunlu Deprem Sigortası (DASK) satmaya başlaması sonucu acentelerin rekabetin engellenmesi nedeniyle başvurdukları görülmüştür.

Sigorta şirketlerinin kasko sigortası kapsamında oto servislerinde onarılacak araçlar için kullanılacak yedek parçaların, tedarik anlaşması yapılan tedarikçiden alınmasını şart koşmaları, kazalı araçların sigorta şirketleri tarafından anlaşmalı servislere yönlendirilmesinin diğer servislerin rekabet etmesini zorlaştırması ve anlaşmalı servislerin piyasa fiyatları altında sigorta şirketlerine hizmet vermesi gibi bazı uygulamaların varlığına ilişkin başvurular görülmektedir. Sigorta şirketlerinin kendi aralarında anlaşarak yüksek riskli emtiaları sigortalamaktan kaçınmaları, yazılım şirketlerinin doğal gaz tesisat firmalarına sunduğu yazılım programları ile proje tesliminde kullanılan dijital gönderim / çevrimiçi onay sistemi uygulamasında dijital sigorta poliçesi düzenlenmesini zorunlu tuttuğu ve bu uygulamayı kendi anlaşmalı oldukları sigorta acenteleri vasıtası ile yürütmeleri şeklinde başvurular görülmüştür.

9. Sonuç

Rekabet Kurumu «Bağlama» olarak nitelendirilen rekabeti kısıtlayıcı davranışı, ilgili kanunun 6. Maddesine dayandırılarak değerlendirmektedir. Rekabeti kısıtlayıcı davranışta bulunan kurum veya kuruluşların, piyasa payından hareket ederek hakim durum varlığının tespit edilmesi ve bağlamanın varlığının yalnızca bu kapsamda değerlendirilmesi oldukça vahim bir hatadır. Açılan davalara konu olan şirketlerin, ilgili pazarlarda hakim durumda olmadığı kurul raporlarında görülmektedir. Dolayısı ile tüm davalar soruşturma açılmasına gerek kalmadan kapatılmıştır. Oysa bu şekilde rekabeti kısıtlayıcı davranışlar pazarda hakim duruma gelmeden de piyasa işleyişi içerisinde çok farklı uygulamalarla gerçekleştirilebilir.

Bağlama’nın varlığının tespitinde değerlendirilen diğer bir kriter, bir ürünün satışının diğer bir ürünün satışına bağlı olması ve tüketicinin bundan zarar görmesi şeklindedir. Bu şekilde ortaya çıkan rekabeti engelleyici davranışlara, banka şubelerinde sıkça rastlanılmaktadır. Bağlama, banka şubelerinde yapılan poliçeye bağlı olarak onaylanan kredi anlaşmaları veya faiz indirimi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kredi talebinde bulunan müşteriye banka şubesinin anlaşmalı olduğu sigorta şirketine ait poliçelerin alınması yönünde dayatma yapıldığı, verilen kredinin faiz oranının belirlenmesinde bankanın anlaşmalı olduğu sigorta şirketinin ürünlerinin satılmasının belirleyici olduğu şeklinde

uygulamalar sıkça görülmektedir. Bu şekilde gerçekleşen uygulamalar ciddi piyasa aksaklıklarına yol açtığı gibi tüketiciler piyasada gerçekleşen rekabet koşullarından uzak kalmaktadırlar. Fakat verilen kararlar değerlendirildiğinde, piyasada ortaya çıkan davranışların varlığı tartışma götürmez bir gerçeklik olmasına karşın, Rekabet Kurumu tarafından bu bulgulara ulaşılamadığı anlaşılmaktadır.

Menfi tespit veya muafiyet belgesi kapsamında Rekabet Kurumu'na yapılan başvurular incelendiğinde ağırlıklı olarak başvuru nedeninin bankaların şubelerinde sigorta poliçesi düzenleyebilmek amacıyla olduğu görülmüştür. Banka şubelerinde uygulanan sigorta aracılığı ve rekabeti kısıtlayıcı uyumlu eylem / davranışların varlığı sıkça davalara konu olmaktadır. Sigorta sektörünün uzun bir süre gündeminde kalan ve tartışılan bu konu çözüme kavuşturulmak yerine yeni başvuruda bulunan bankalara menfi tespit veya muafiyet belgeleri verilmeye devam edilmektedir.

Asıl faaliyet konusu sigorta aracılığı yapmak olan acenteler için haksız rekabet yaratan bu tür uygulamaları kaldırmaya yönelik bazı önlemler alınmasına rağmen, herhangi bir cezai müeyyide uygulanmadığı için farklı yollarla bu tarz uygulamalar sürdürülmektedir. Rekabet Kurumu'nun yanı sıra ilgili kurum ve kuruluşlarca sigorta sektöründe ortaya çıkan haksız rekabetin giderilmesine yönelik kaygılar giderilmeli, acil bir çözüm geliştirilmeli ve tüketici lehinde düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Cengiz Elçin, S. (2007). Sigortacılık Sektöründe Rekabet Hukuku Uygulamaları, Rekabet Kurumu 5. Dönem Uzmanlık Tezleri. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/1/Documents/Uzmanl%C4%B1k+Tezi/tez80.pdf> adresinden alınmıştır.
- Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası Raporu. (2012). Türk Sigorta Birliği Yayınları.
- Sigortacılık Sektörü Piyasa Analiz Raporu. (2013). T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Rekabet Kurumu. (2014). Sigortacılık Sektörüne İlişkin Gerekçeli Kararlar. <http://www.rekabet.gov.tr/tr-TR/Gerekceli-Kurul-Karar-Listesi> adresinden alınmıştır.
- Türk Sigorta Birliği. (2014). Sigorta Tanımları ve Branşları. <http://www.tsb.org.tr/sigorta-tanimlari.aspx?pageID=648> adresinden alınmıştır.
- 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun